

ทำอย่างไร เมื่อฉันเป็น “เนื้องอกมดลูก”

รศ.นพ.วีรศักดิ์ วงศ์ถิรพร

ภาควิชาสูติศาสตร์ – นรีเวชวิทยา

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เนื้องอกมดลูก เป็นเนื้องอกที่พบบ่อยของอวัยวะสืบพันธุ์สตรี ส่วนมากจะพบในสตรีที่อยู่ในช่วงอายุ 40 - 50 ปี การเกิดเนื้องอกมดลูกเชื่อว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเซลล์กล้ามเนื้อปกติของมดลูก โดยไม่ทราบสาเหตุแน่นอน สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากพันธุกรรม เนื่องจากพบการสืบทอดในครอบครัวค่อนข้างบ่อย นอกจากนี้ยังสันนิษฐานว่า ฮอโมนเพศหญิงและตัวเร่งการเจริญเติบโตที่มดลูก มีส่วนเร่งให้เนื้องอกนี้โตขึ้น เพราะพบว่าส่วนใหญ่เนื้องอกจะมีขนาดเล็กหลังวัยหมดระดู

เนื้องอกมดลูกเป็นเนื้องอกชนิดไม่ร้ายแรง มีโอกาสเปลี่ยนแปลงเป็นเนื้อร้ายเพียงร้อยละ 0.25 - 1.08 ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ขนาดของเนื้องอกจะโตเร็วและมีอาการตกเลือดร่วมด้วย เนื้องอกชนิดนี้มักเกิดหลายก้อนในกล้ามเนื้อมดลูก ทำให้มดลูกโตไม่สม่ำเสมอ ผิวมักจะเป็นลอน ลักษณะค่อนข้างแข็ง มีขนาดแตกต่างกันได้มาก มีบางมดลูกอาจโตได้เท่ามดลูกของสตรีตั้งครรภ์ 6 - 7 เดือน เนื้องอกที่มีขนาดเล็กมักไม่ก่อให้เกิดอาการ สตรีที่มีเนื้องอกชนิดนี้เพียงร้อยละ 20 - 30 เท่านั้นที่มีอาการผิดปกติ

สัญญาณอันตราย และอาการที่พบบ่อย

1. เลือดออกผิดปกติทางช่องคลอด ส่วนใหญ่มักจะมีเลือดระดูออกมากขึ้น บางรายอาจละเอียดเนื่องจากเลือดระดูที่ออกมากเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เมื่อปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลานาน ๆ จะทำให้ร่างกายสูญเสียเลือดเป็นจำนวนมากจนซีด มีอาการเหนื่อยง่าย หรือหน้ามืดเป็นลมได้บ่อย ผู้ป่วยบางรายอาจมีอาการเลือดออกผิดปกติระหว่างรอบระดู ซึ่งมักจะพบความผิดปกติอื่นร่วมด้วย เช่น การอักเสบติดเชื้อ การเปลี่ยนเป็นเนื้อร้าย หรือมีมะเร็งของเยื่อบุมดลูก เป็นต้น
2. อาการจากการกดเบียดของมดลูกที่โตขึ้น ทำให้ผู้ป่วยมีอาการไม่สบายบริเวณหัวหน้า บั้นเอวบวมขึ้น หรืออาจกดบริเวณทวารหนักทำให้ท้องผูก
3. ผู้ป่วยบางรายอาจคลำพบก้อนในท้อง หรือรู้สึกท้องโตขึ้นโดยไม่มีอาการผิดปกติอื่น ๆ ร่วมด้วย
4. เจ็บปวดบริเวณท้องน้อย แต่โดยทั่วไปเนื้องอกมดลูกจะไม่ก่อให้เกิดอาการเจ็บปวด นอกจากจะเกิดภาวะแทรกซ้อนอื่น เช่น เลือดออกภายในก้อน หรือเกิดการอักเสบของก้อนเนื้องอก เป็นต้น

เมื่อเป็นแล้ว จะมีโอกาสตั้งครรภ์หรือไม่

เนื้องอกมดลูกมีผลต่อการตั้งครรภ์และการคลอด พบว่าร้อยละ 25 -35 ของสตรีที่มีเนื้องอกมดลูกจะพบร่วมกับภาวะมีบุตรยาก ถ้าตั้งครรภ์อาจเกิดการแท้งหรือคลอดก่อนกำหนดได้ เนื่องจากการฝังของไข่ที่ได้รับการผสมจากเชื้ออสุจิแล้วกับเยื่อบุมดลูกไม่ดี และก้อนเนื้องอกไปขัดขวางการเจริญเติบโตของมดลูกขณะตั้งครรภ์ หรือทำให้เกิดการบีบตัวอย่างผิดปกติของมดลูก นอกจากนี้ทารกในครรภ์อาจอยู่ในตำแหน่งหรือท่าผิดปกติ เนื้องอกมดลูกอาจไปขัดขวางทางคลอด ทำให้คลอดยากและอาจตกเลือดภายหลังการคลอดได้

การรักษา

ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น อายุของผู้ป่วย ขนาดของเนื้องอก ความต้องการบุตร อาการหรือภาวะแทรกซ้อน และสภาพของผู้ป่วย ในผู้ป่วยที่ก้อนเนื้องอกไม่โตมาก และไม่มีอาการผิดปกติ อาจไม่ต้องการรักษาใด ๆ เพียงแต่คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงของขนาดเนื้องอก โดยเฉพาะในสตรีที่อายุใกล้หมดระดู เพราะหลังจากหมดระดูก้อนเนื้องอกจะมีขนาดเล็กลง

ส่วนผู้ที่มีเนื้องอกขนาดใหญ่ หรือมีอาการผิดปกติอันเนื่องมาจากก้อนเนื้องอก โดยส่วนมากแพทย์จะให้การรักษาด้วยการผ่าตัดเอาเนื้องอกทิ้ง หรือเพียงแต่เฝ้าดูก้อนเนื้องอกออกก็พอ แต่ทั้งนี้จะได้รับการรักษาด้วยวิธีใดขึ้นกับขนาดของก้อน ความต้องการบุตรและอายุของผู้ป่วย ในการผ่าตัดอาจใช้วิธีผ่าตัดทางหน้าท้องหรือการผ่าตัดผ่านทางกล้องก็ได้ ในรายที่ก้อนมีขนาดใหญ่อาจพิจารณาบางอย่าง เพื่อให้ก้อนมีขนาดเล็กลง เพื่อให้การผ่าตัดง่ายขึ้น สำหรับผู้ที่ผ่าตัดเอาเฉพาะก้อนเนื้องอกออก ก้อนเนื้องอกเล็ก ๆ ที่หลงเหลืออยู่จะโตขึ้นมาใหม่ได้

วิทยาการการรักษาในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีวิธีการรักษาก้อนเนื้องอกโดยไม่ต้องผ่าตัด เพียงแต่ใส่สายพลาสติกเข้าไปทางหลอดเลือดที่ขาหนีบจนถึงหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงก้อนเนื้องอก แล้วฉีดสารบางอย่างไปอุดหลอดเลือดนั้นจะทำให้ก้อนเนื้องอกฝ่อยุบหายได้ ซึ่งในขณะนี้ ร.พ.ศิริราช ได้เริ่มนำวิธีการรักษาแบบนี้เพื่อรักษาผู้ป่วยที่ไม่ต้องการผ่าตัด แต่จะมีข้อจำกัด คือ ก้อนเนื้องอกจะต้องไม่โตจนเกินไป และไม่มีข้อห้ามในการรักษาด้วยวิธีนี้